

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3136/2023. (III. 27.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Gyulai Törvényszék 9.Mpkf.25.941/2018/3. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.M.69/2018/14. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
3. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 227. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (Független Rendőr Szakszervezet, dr. Tordai Gábor és dr. Oláh Tamás megbízott kamarai jogtanácsosok) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz. Indítványaikban a Gyulai Törvényszék 9.Mpkf.25.941/2018/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását, és annak a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.M.69/2018/14. számú végzésére is kiterjedő hatályú megsemmisítését, továbbá a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 227. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek és a XIII. cikk (1) bekezdésének általuk állított sérelme miatt.
- [2] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló ügy lényege az ügyben eljáró bíróságok által megállapított tényállás, az általuk meghozott döntések és az indítványozók beadványaiban előadottak alapján az alábbiak szerint foglalható össze:
- [3] Az indítványozók – az alkotmányjogi panaszok benyújtására okot adó bírósági eljárás I., II. és III. rendű felperesei – jogi képviselőik útján keresetet nyújtottak be a bírósághoz több mint másfél éves, egymással megegyező időszakra vonatkozó, de eltérő összegben elmaradt illetményeik megfizetése iránt, mivel – álláspontjuk szerint – munkáltatójuk a számukra törvényben garantált illetményüket nem a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő mértékben biztosította. Ebből eredően indítványozóknak a keresetleveleikben konkrétan számszerűsített anyagi hátrányuk keletkezett, amelynek megtérítésére kérték kötelezni a munkáltató rendőr-főkapitányságot az igényük érvényesítésére nyitva álló határidőn belül. A keresetleveleikben az indítványozók jogi képviselője kifejezetten kérte a tárgyalás esetleges távollétében való megtartását. Az elsőfokú bíróság az ügyben idéző végzésével tárgyalást tűzött ki, amelyben az indítványozókat azzal a tájékoztatással idézte, hogy a fél köteles gondoskodni arról, hogy a perfelvételi tárgyaláson tény- és bizonyítási kérdésekben személyesen vagy jogi képviselője útján nyilatkozatot tudjon tenni. Az indítványozók a tárgyaláson személyesen meg is jelentek, a közigazgatási és munkaügyi bíróság ugyanakkor a Pp. 227. § (3) bekezdésére hivatkozással az eljárást megszüntette, mivel a jogi képviselő az első tárgyalást elmulasztotta. A bíróság megállapította, hogy az indítványozók jogi képviselővel eljáró félnek minősül, a jogi képviselő ugyanakkor a szabályszerű idézés ellenére az első, perfelvételi tárgyaláson nem jelent meg, kérte viszont a tárgyalás távollétében való megtartását. Az indítványozók ugyan a tárgyaláson személyesen megjelentek, de ennek ellenére a Pp. 227. § (3) bekezdése szerint

„eljárásjogi értelemben a felperesek az első tárgyalást elmulasztották”, ezért a bíróság – a Pp. 227. § (3) bekezdésében foglalt szabály alkalmazásával – a Pp. 240. § (1) bekezdés g) pontja alapján az eljárást hivatalból megszüntette.

- [4] Az indítványozók – akik fellebbezéseikben egyebek mellett hivatkoztak arra is, hogy a bíróság a perfelvételi tárgyalásra szóló idézéshez mellékelt tájékoztatóban is mindössze arra hívta fel a figyelmét, hogy kötelesek gondoskodni arról, hogy a tárgyaláson tény és bizonyítási kérdésekben személyesen, vagy képviselőjük útján nyilatkozatot tudjanak tenni, továbbá az országos bírósági gyakorlat is az ő álláspontjukat támasztja alá, miszerint a perfelvételi tárgyaláson vagy a félnek vagy a jogi képviselőnek a jelenléte követelmény, így összességében vitatták, hogy részükről mulasztás történt volna – jogorvoslati kérelmei folytán eljáró Gyulai Törvényszék az első fokon eljáró közigazgatási és munkaügyi bíróság permegszüntető végzését mint indokaiban is helytállót a hatályában fenntartotta. A másodfokú bíróság döntése indokolásában mindenekelőtt rámutatott a Pp. 227. § (3) bekezdésében foglaltakra, mely szerint a jogi képviselővel eljáró fél részéről a tárgyalást elmulasztottnak kell tekinteni akkor is, ha a fél maga személyesen ugyan megjelent azon, de a jogi képviselő szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, továbbá az indítványozó a tárgyaláson tett nyilatkozatában megerősítette jogi képviselője képviselői jogát, alperes pedig nem kérte a tárgyalás megtartását. Az indítványozók által a fellebbezésekben felhívott jogszabályhelyek a felek egyeztetésére és nyilatkozattételeire vonatkozó olyan rendelkezések, amelyek alkalmazására csak azokban az esetekben kerülhet sor, ha a felek a tárgyaláson megjelentek, továbbá a tárgyalást nem kell elmulasztottnak tekinteni, illetve a másik fél nyilatkozatára tekintettel nem kell az eljárást megszüntetni.
- [5] Az indítványozók ezt követően jogi képviselőjük útján ismételt benyújtották kereseteiket a bírósághoz, de az érvényesíteni kívánt igényük elévülésére vonatkozó szabályok miatt anyagi igényüket az eredeti kereseteikben foglalthoz képest már csak korlátozott időintervallumra, így csökkentett összegre nézve jelölhették meg.
- [6] Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz a főtítkár hiánypótlásra történő felhívását követően kiegészített alkotmányjogi panaszaikkal. Beadványaik szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét az ügyekben hozott, az eljárás megszüntetését eredményező bírósági döntések azáltal okozták, hogy figyelmen kívül hagyták „a megfelelő, mindenre kiterjedő és jogszerű tájékoztatáshoz való jogukat”, amelyet a „tisztességes módon történő eljáráshoz való joguk magában foglal”. Így az elsőfokú bíróság tárgyalásra idéző végzésének – az indítványozók meglátása szerint – a mulasztáshoz kapcsolódó és később alkalmazásra is került jogkövetkezményt a végzésben egyértelműen rögzítenie kellett volna, felhívva ezzel az indítványozók figyelmét az alkalmazandó joghátrányokra. Ennek a tájékoztatási kötelezettségnek a bíróság nem tett eleget, hiszen az idéző végzés mindössze a peres fél személyes vagy képviselője általi nyilatkozattételét írta elő. Az indítványozók ezen indokának alátámasztásaként beadványaikban idézik a Pp. 133. § (2) bekezdésének első mondatát is, miszerint „[a]z idézésben a címzettet figyelmeztetni kell a meg nem jelenés következményeire, és őt perbeli állásához képest a szükséges tájékoztatással is el kell látni”.
- [7] Az indítványozók állítása szerint a bírósági tájékoztatásban a peres félre, illetve a jogi képviselőre vonatkozó vagyalosság használata bennük, mint peres felekben azt „valószínűsítette, hogy személyes jelenlétük és nyilatkozatuk semmilyen esetben nem minősíthető mulasztásnak”. Ezen túlmenően az indítványozók kifogásolják még a bíróságoknak a Pp. munkaügyi perekre vonatkozó speciális szabályainak a szerintük helytelen értelmezését, valamint – sérelmük további megalapozásaként – kiemelik, hogy megítélésük szerint kereseteik alapján a peres félnek az érdemi, bíróság előtti eljárás lefolytatásához való jogát nem ronthatja le jogi képviselőjének a mulasztása. Véleményük szerint az, hogy ők, mint felperesek a tárgyaláson személyesen megjelentek egyértelműen azt igazolta, hogy „kereseti szándékuk, a peres eljárás lefolytatásának, a jogvita eldöntésének igénye” a részükről fennállt. Megítélésük szerint a „peres felen kívül eső körülmények”, mint a jogi képviselő érdekkörében a tárgyalási időpontok ütközése miatti távolmaradása nem eredményezhetik érdekérvényesítésük korlátozását, illetve kizárását különös figyelemmel arra is, hogy munkaügyi perekben az eljárás megszüntetése nem csak a kereseti igény egy része elévülését, hanem akár a teljes igényérvényesítés lehetőségének az elvesztését is eredményezheti.
- [8] Az indítványozók a Pp. 227. § (3) bekezdése általa állított alaptörvény-ellenességének alátámasztásaként előadják, hogy a képviselői mulasztásra tekintettel történő permegszüntetés más perrendtartásokban nem ismert, és nézetük szerint ennek a munkajog területén történő bevezetése, illetve alkalmazása indokolatlan is. Meglátásuk szerint a Pp. általuk támadott kógens szabálya azért is ellentétes az eljárási szabályok általános jellemzőjeként ismert rendelkezésekkel, mert azok a távolmaradás kimentésére, az akadályoztatás előzetes bejelentésére vagy az esetleges hiányok pótlására kimentési lehetőségeket tartalmaznak. Véleményük szerint a jogi

képviselő távolmaradására alapozott permegszüntetés nem áll arányban a mulasztás súlyával sem, hiszen amíg más hiányosságok esetében a szabályok lehetőséget biztosítanak a hiányosságok pótlására, addig a távolmaradás következményei – amelyek jellemzően munkaszervezési vagy közlekedési nehézségekből adódnak – a Pp. általuk támadott szabályozása mellett nem menthetőek, nem orvosolhatóak. Álláspontjuk szerint ez az új perrendtartásbeli szabály nem állta ki a gyakorlat próbáját, alkalmazása indokolatlan vagy aránytalan nehézséget okoz a jogi képviselői munkában, így „szakszervezetünk mintegy ötven halasztási kérelmet volt kénytelen előterjeszteni, ami mindkét fél és a bíróság munkáját is szükségtelenül nehezítette. Több alkalommal előfordult az is, hogy azonos ügyben ismételt halasztási kérelmet kellett benyújtatnunk.”

- [9] 2. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt az Abtv. 56. §-a alapján azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panaszok a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesznek-e.
- [10] 2.1. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy az indítványozók az Abtv. 27. §-a szerinti panaszukat az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül nyújtották be a sérelmezett bírói döntésekkel szemben. A jogszabályi rendelkezéssel szemben benyújtott panaszuk kapcsán pedig megállapítható, hogy a támadott normát az ügyekben eljáró bíróságoknak alkalmazniuk kellett és alkalmazták is, az Abtv. 27. §-a szerinti panaszuk pedig az eljárást befejező döntésnek minősülő bírósági végzések ellen irányulnak. A kérelmezők alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkeznek, érintettségük pedig kétséget kizáróan fennáll, mivel a támadott döntéssel lezárt eljárás felperesei voltak, illetve ügyükben az általuk sérelmezett eredményre vezető, támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazására sor került.
- [11] 2.2. Az alkotmányjogi panaszokban előterjesztett kérelmek a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt követelményeknek részben eleget tesznek, tartalmazzák ugyanis a) azokat a törvényi rendelkezéseket, amelyek megállapítják az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítványok elbírálására, illetve amelyek megalapozzák az indítványozók indítványozói jogosultságát [Abtv. 26. § (1) bekezdése illetve 27. §-a]; b) az eljárás kezdeményezésének indokait (a bíróságok eljárása és döntése, továbbá az általuk alkalmazott jogi norma Alaptörvényben biztosított alapvető jogaik sérelmét okozták); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntéseket illetve jogszabályi rendelkezést; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit; e) az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések, illetve a jogi norma miért ellentétes a tisztességes bírói eljáráshoz való jogukkal; f) kifejezett kérelmet arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az indítványokban támadott bírósági döntések, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét és semmisítse azokat meg.
- [12] Az Abtv. 52. §-a tehát kifejezetten rögzíti a határozott kérelem követelményét, amelynek részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is, arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés vagy bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvénynek az indítványban megjelölt rendelkezésével [52. § (1b) bekezdés e) pont] Az indítványok ezen követelménynek az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, a XXIV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásában nem tesznek eleget, mivel a hivatkozott alaptörvényi rendelkezések szövegszerű beidézésén túlmenően nem tartalmaznak semmiféle indokolást arra nézve, hogy az ezekben az alaptörvényi rendelkezésekben biztosított jogikat miért és mennyiben sértik az általuk támadott bírósági döntések, illetve a jogszabályi rendelkezés. Amint azt az Alkotmánybíróság a 34/2014. (XI. 14.) AB határozatában (Indokolás [212]) is már rögzítette: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelménynek, annak elbírálására nincs lehetőség”, ennek megfelelően az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, a XIII. cikk (1) bekezdésének és a XXVIII. cikk (7) bekezdésének a vélt és állított sérelmére alapított panasz-elemeket az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta.
- [13] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre utaljon. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Az Alkotmánybíróság az indítványok alapján a vizsgált ügyekben alapvető alkotmányjogi kérdésként értékelte azt, hogy az eljárás megszüntetését, érdemi tárgyalás tartása nélküli lezárását eredményező bírói döntések, ekként az érdemi jogszolgáltatás elmaradása, illetve annak a bíróság részéről történő elhárítása a jogi képviselő perfelvételi tárgyalásról való távolmaradása, így a fél terhére értékelt

mulasztása miatt – annak a ténynek a figyelembevételével, hogy a peres félnek a mulasztás jogkövetkezményeiről való, az eljárási törvényben előírt, kötelező bírósági tájékoztatása és kioktatása elmaradt –, okozhatták-e az indítványozók bírósághoz való fordulása jogának, ezen belül a bírósági eljárás érdemi lefolytatásához és igényük tisztességes tárgyalást követő elbírálásához, így az érdemi, indokolt bírói döntéshez való, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogosultságuknak az Alaptörvénybe ütköző sérelmét.

II.

[14] 1. Az Alaptörvény indítványokban hivatkozott rendelkezései:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[15] 2. A Pp. indítványozók által támadott rendelkezése:

„227. § (3) Ha a fél jogi képviselője szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, valamint, ha a jogi képviselőként megjelent személy a képviseleti jogát nem igazolja vagy képviselőként nem járhat el, a fél részéről a tárgyalást elmulasztottnak kell tekinteni akkor is, ha személyesen vagy más képviselője megjelent. Ha a képviseleti jog igazolása nem szabályszerű, a bíróság rövid határidővel felhívja a megjelent személyt a képviseleti jog szabályszerű igazolására.”

III.

[16] Az alkotmányjogi panaszok az alábbiak szerint részben megalapozottak.

[17] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszok által felvetett alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés elbírálásához elsőként a bírói döntésekkel szemben felmerült, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, illetve ezen alapjog egyes részjogosítványainak, így a bírósághoz forduláshoz való jognak és a bírósági eljárás érdemi lefolytatásához való jognak, illetve a bíróság elé terjesztett igény tisztességes elbírálásához, azaz a jogvita érdemében állást foglaló, indokolt bírói döntéshez való jognak a sérelmét állító indítványozói aggályokat tekintette át.

[18] Az indítványozók érvelése szerint az ügyükben hozott, az eljárás megszüntetését eredményező bírósági döntések azáltal okozták a tisztességes bírósági eljáráshoz való joguk sérelmét, hogy azok figyelmen kívül hagyták a megfelelő, mindenre kiterjedő, jogszerű és a Pp.-ben külön is előírt tájékoztatáshoz való joguknak a bíróságok részéről történő megsértését. Az elsőfokú bíróság tárgyalásra idéző végzéseinek – amennyiben betartják az erre vonatkozó törvényi előírást – a jogi képviselő távolmaradásához kapcsolódó jogkövetkezményekre egyértelműen fel kellett volna hívnia az indítványozók figyelmét különös tekintettel arra, hogy az ez esetben alkalmazandó joghátrány az eljárás megszüntetését, azaz a jogszolgáltatás bíróság általi elutasítását eredményezheti a törvény rendelkezése alapján. A bíróság ennek – a Pp.-ben konkrét tartalommal és kötelező érvénnyel meghatározott – tájékoztatási kötelezettségének nem tett eleget, illetve kifejezetten hiányos, félrevezető és félreérthető tájékoztatást adott azzal, hogy az idéző végzésekben mindössze arra hívta fel az indítványozók figyelmét, hogy a tárgyaláson nekik vagy jogi képviselőiknek nyilatkozatot kell tenniük, majd a jogi képviselők perfelvételi tárgyalásról

való távolmaradása miatt ügyükben a fél általi mulasztás egyik lehetséges jogkövetkezményét alkalmazta; azaz a per megszüntetésére, végső soron a jogszolgáltatás megkezdésének elhárítására, visszautasítására került sor.

- [19] 2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül elbírálja.
- [20] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az Alaptörvény indítványozók által felhívott XXVIII. cikk (1) bekezdése tartalmát érintően. Mint ahogyan arra a 8/2020. (V. 13.) AB határozatában a testület rámutatott, az ezen cikk által biztosított jogosultság „nem a materiális igazsághoz vezető bírósági eljáráshoz való alapjogot tételezi. Ez az eljárási alapjog sem morális értékítéletet fejez ki. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog az eljárás egészének a minőségét védi, ami korlátozhatatlan, mert már maga is jogi mérlegelés eredménye. A tartalmát különböző részjogosítványok képezik. Ezek egyike a bírósághoz fordulás joga,” ami „nem a törvényektől oldja el a bíróságot, hanem azt követeli meg, hogy a bíróság megmérhesse a peresített igényeket az alkalmazandó anyagi jog és eljárásjog mércéivel, minden lényeges jogkérdést azonosíthasson és azokban a jog értelmezése útján dönthessen” (Indokolás [50]). A bírósághoz fordulás jogából az a kötelezettség hárul az államra, hogy a jogviták elbírálására bírói utat biztosítson [59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 353]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint továbbá a bírósági úthoz, a bíróság általi döntéshez való jognak szerves része az eljárás minősége: ez adja a bírósághoz fordulás értelmét [35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211]. Az eljárás tisztességességének önmagában nem elégséges feltétele a bírósági út igénybevételének a lehetővé tétele, az csak akkor biztosított, ha a bíróság érdemben reagál (dönt) a perben előterjesztett kérelmekre [26/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [62]].
- [21] A 7/2013. (III. 1.) AB határozat pedig megerősítette az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatát, amely szerint „önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is” (Indokolás [24]). Fentiek alapján tehát a bírói út igénybevételének biztosítása, azaz a bírósághoz fordulás joga mindenekelőtt azt foglalja magában, hogy az érintett kezdeményezheti a bíróság eljárását, ha valamely joga vagy kötelezettsége vitássá válik, továbbá megköveteli, hogy a bíróság a tényállás megállapítását követően összemérje a peresített igény és az alkalmazandó jog tartalmát, és az ügyben – amennyiben az szükséges, jogértelmezés útján – indokolt döntést hozzon a véglegesség igényével, azaz hatékony bírói jogvédelmet nyújtson. A bírósághoz való fordulás jogának esszenciális elemei tehát a következők szerint foglalhatók össze: egyik aspektusa tehát a) egy törvényes bírói fórum reális elérhetőségét biztosító hozzáférés joga, azaz egy legitim bíróság előtti eljárás kezdeményezésének joga, a következő b) a perbe vitt, a vitatott jogokra és kötelezettségekre vonatkozó, egy tisztességes eljárás bíróság általi lefolytatásához való jog, és végül c) a jogvita bíróság általi eldöntéséhez való jogosultság a véglegesség igényével, megfelelően indokolt bírói döntéssel alátámasztottan.
- [22] Az Alkotmánybíróság a fentebb írtakkal összefüggésben jelen ügy kapcsán – akárcsak a 3417/2022. (X. 22.) AB határozattal (a továbbiakban: Abh.) elbírált ügyben – azt állapította meg, hogy az indítványozók az anyagi igényüket tartalmazó kereseteiket előterjeszthették ugyan a bírósághoz, kezdeményezve a jogszolgáltatást, a kitűzött tárgyaláson meg is jelentek, de a jogvita eldöntésére irányuló igényük teljesítését – sőt, már a jogszolgáltatás megkezdését is – a bíróság elhárította, elutasította, lényegében megtagadta, azaz az indítványozók ügyében nem érvényesülhetett a hatékony bírói jogvédelem alkotmányos garanciája sem, kereseti kérelmükre nézve nem született érdemi, azokat tartalmuk szerint elbíráló bírói döntés, miután a bíróság még tárgyalásba sem bocsátkozott, hivatkozással a Pp. vonatkozó rendelkezésére.
- [23] 3. Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a bírósághoz fordulás joga alapján a bíróságnak a peres fél erre irányuló kezdeményezése alapján minden körülmények között, feltétlenül le kell-e folytatnia az eljárást és annak eredményeként érdemi döntést kell-e hoznia, azaz következik-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből a bíróságok minden további feltételtől független, automatikus és kényszerítően fennálló kötelezettsége a jogvita elbírálása iránti igény teljesítésére nézve, másként fogalmazva kivétel nélkül, minden esetben alaptörvény-ellenesnek kell-e minősíteni azt a döntést, amelyben a bíróság elhárítja, illetve megtagadja a pert kezdeményező fél jogszolgáltatás iránti igényét.

- [24] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben, utalva az egyes eljárási kódexek vonatkozó szabályaira megállapítja, hogy – éppen a jogok érvényesítése, a kötelezettségek megállapítása és a jogviták anyagi jogi szabályok szerinti eldöntésének elősegítése, a jogszolgáltatás hatékonyságának, tisztességességének és pártatlanságának előmozdítása érdekében – számtalan olyan, a bírósághoz való fordulás jogát érintő, effektív érvényesítését befolyásoló, a peres felek perbeli és peren kívüli releváns magatartását szabályozó rendelkezés, előírás, követelmény, feltétel, kritérium és elvárás létezik, amelyeknek a fennállását a bíróságnak kontrollálnia kell, illetve betartását számon kell kérnie a felektől a jogvita elbírálására irányuló peres eljárás kezdetétől annak befejezéséig, és meglétük hiányában vagy megsértésük esetén a bíróságnak az eljárási törvényekben írt megfelelő – a jogszolgáltatás megtagadását is magába foglaló – jogkövetkezményeket kell alkalmaznia. Ezek, a bírósági eljárási törvényi előírásoknak megfelelő kezdeményezésére, a hatékony jogszolgáltatás előmozdítására és a megalapozott bírói döntés lehetővé tételére irányuló előírások és feltételek egy egész – sokszor nehezen áttekinthető, bonyolult – rendszert képeznek az egyes kódexekben és megértésük, értelmezésük, betartásuk általában jogi szakember közreműködését teszi szükségessé a jogban nem jártas jogkereső közönség számára. Ilyen kritériumnak, feltételnek, a bírósághoz való hozzáférés jogát is érintő, annak törvényben meghatározott keretét biztosító előírásnak tekinthető például – a különböző eljárási kódexekben sem egységes tartalommal és terjedelemmel szabályozott módon – az eljárási költségek megfizetésének kilátásba helyezése vagy eljárási illeték lerovásának előírása, egyes anyagi jogi igények törvényes határidőben történő érvényesíthetőségével kapcsolatos rendelkezések, ezen belül az igények elévülésére vonatkozó szabályok, egyes jogalanyok kizárása a bírósági eljárás megindításából, a bíróság eljárását kezdeményező keresetlevél tartalmára és formájára, konkrét benyújtásának módjára vonatkozó előírások, az egyes jogorvoslati lehetőségekhez fűzött formai és tartalmi feltételek, azaz a kérelmek bíróság részéről történő befogadhatósági vagy elfogadhatósági kritériumai, továbbá a kötelező jogi képviselő törvényi előírása is.
- [25] A fenti feltételeket jelen ügyre vonatkoztatva az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy jelen ügyben ilyen követelménynek tekinthető a Pp. arra vonatkozó előírása, hogy a jogi képviselővel eljáró fél esetében a perfelvételi tárgyaláson a jogi képviselőnek is jelen kell lennie, ennek elmaradása jogkövetkezményeit pedig részben a Pp. indítványozók által is támadott rendelkezése [227. § (3) bekezdése], részben pedig 190. §-a tartalmazza. Az első szabály szerint a tárgyalást a fél részéről akkor is elmulasztottnak kell tekinteni, ha a fél ugyan személyesen megjelent a tárgyaláson, de azon a jogi képviselő szabályszerű idézés ellenére sem jelent meg. Önmagában a fél vagy más – nem jogi képviselőnek tekintendő – meghatalmazott megjelenése hatálytalan perceslekménynek minősül a Pp. egy további szabálya alapján (Pp. 74. §), így ilyen esetben a tárgyalást a fél részéről elmulasztottnak kell tekinteni és a mulasztás következményeit kell alkalmazni. A perfelvételi tárgyalás elmulasztásának következményeire a Pp. a XII. fejezetében külön is tartalmaz rendelkezéseket, mely szerint a bíróságnak az eljárást hivatalból meg kell szüntetnie, amennyiben a perfelvételi tárgyalást valamelyik fél elmulasztotta [190. § (1) bekezdés]. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a jogi képviselő nélkül megjelent (laikus) fél a vonatkozó rendelkezés alapján dönthet úgy, hogy ennek ellenére kéri a tárgyalás megtartását, de ekkor számolnia kell a számára egyértelműen hátrányosnak – így például betervezett indítványa kiegészítésére, módosítására irányuló nyilatkozatait tekintve pedig kétségtelenül korlátozottan – a minősíthető perbeli lehetőségeivel [Pp. 190. § (2) bekezdés].
- [26] Mindazonáltal a Pp. indítványozók által támadott szabályozása kétségtelenné teszi: a jogi képviselővel eljáró fél esetében elvárt és kívánatos a jogi képviselő jelenléte a perfelvételi tárgyaláson, hiszen az osztott perszerkezet bevezetésének következményeként a per előkészítése, – azaz az egyes állítások, indítványok megtétele és véglegesítése – ebben a szakaszban történik, és az így rögzült állítások és indítványok alapján kerül sor a bizonyítási eljárásra a per érdemi, tárgyalási szakaszában. A felek és jogi képviselőik személyes jelenlétét vélhetően éppen az teszi szükségessé, hogy a fél a korábban megtett, vagy a perfelvételi tárgyaláson elhangzó vagy ott módosuló nyilatkozataira, indítványaiba az ellenérdekű fél érdemben nyilatkozni tudjon, perfelvételi nyilatkozatait megváltoztathassa, így a jogi képviselő jelenlétének a hiánya ne vezessen halasztáshoz, azaz a per elhúzó-dásához.
- [27] Mint ahogyan azt az Alkotmánybíróság már az Abh. indokolásában is kifejtette: „a peres eljárásokat tartalmazó kódexek tartalmazzák olyan, a bíróság eljárásának kezdeményezésére és az igények érvényesítése módjára, – így a keresetlevél benyújtásának határidejére, annak formájára és tartalmára, a felek és jogi képviselőik tárgyaláson való személyes jelenlétére – vonatkozó szabályokat, előírásokat, követelményeket és feltételeket is, amelyeknek a teljesülését a bíróságnak a per egésze során figyelemmel kell kísérnie, meglétüket, illetve

teljesítésüket számon kell kérnie, és nem teljesítésük esetére alkalmaznia kell azokat a törvényben előírt jogkövetkezményeket, amelyek szélső esetben valamely alaptörvényben biztosított alapvető jog – jelen ügyben a bírósághoz fordulás joga – érvényesülésének ellehetetlenüléséhez is vezethetnek az eljárás megszüntetésén, így az elvárt és igényelt jogszolgáltatás elhárításán, megtagadásán keresztül. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben ugyanakkor rámutat arra is, hogy miután ezek a rendelkezések jellemzően valamely alkotmányos alapjog tényleges érvényesülését is befolyásolják, érintik vagy éppen kizárják azt, és az eljárási kódexekben egyes esetekben szövevényes, nehezen átlátható, néha többféle értelmezést lehetővé tevő rendszert alkotnak, ezért a jogalkotó a bíróságok kötelezettségévé tette – egyes esetekben *expressis verbis* szabályok előírásával – a törvénynek megfelelő jogérvényesítés elősegítése, előmozdítása érdekében a felek megfelelő tájékoztatását hatékony jogérvényesítésük, végső soron alapvető alkotmányos jogaik reális érvényesíthetősége és érvényesülése érdekében.” (Indokolás [29])

- [28] 4. Az Alkotmánybíróság a rendelkezésére álló iratokból megállapította, hogy az elsőfokú bíróság idéző végzéseiben nem tájékoztatta az indítványozókat arról, hogy az ő személyes jelenlétük ellenére, jogi képviselőik esetleges távolléte esetében – a Pp. vonatkozó rendelkezése alapján – a bíróságnak a fél részéről mulasztottnak kell majd tekintenie a perfelvételi tárgyalást, ami a mulasztás jogkövetkezményeinek alkalmazását vonja majd maga után, és a jogi képviselő távolléte akár az eljárás megszüntetéséhez is vezethet. Ehhez képest a bíróság részéről adott tájékoztatás azt tartalmazta, hogy a félnek gondoskodnia kell arról, hogy a perfelvételi tárgyaláson tény- és bizonyítási kérdésekben személyesen vagy jogi képviselője útján nyilatkozatot tudjon tenni. Az ügyben másodfokon eljáró bíróság pedig – az indítványozóknak a bíróság általi mulasztásra való hivatkozása ellenére, az erre vonatkozó érvüket figyelmen kívül hagyva – helyben hagyta az elsőfokú bíróságoknak az eljárások megszüntetésére vonatkozó végzéseit. A Pp. 133. § (2) bekezdésének első, kivételt nem engedő mondata az idézés tartalmára nézve ugyanakkor egyértelműen azt írja elő, hogy „[a]z idézésben a címzett figyelmeztetni kell a meg nem jelenés következményeire, és őt perbeli állásához képest a szükséges tájékoztatással el kell látni.”
- [29] Az Alkotmánybíróság jelen ügy elbírálása kapcsán is megállapította, hogy az elsőfokú bíróság által kibocsátott, a perfelvételi tárgyaláson való részvételre idéző végzések a Pp. erre vonatkozó kifejezett előírása ellenére, tehát törvénybe ütköző módon nem nyújtottak tájékoztatást az indítványozók részére a perfelvételi tárgyalás megtartásának szabályairól, feltételeiről, *contra legem* nem hívták fel az indítványozók figyelmét az ők, valamint jogi képviselőik személyes jelenlétére vonatkozó szabályokra, a jogi képviselők távolmaradása esetén várható jogkövetkezményekre, illetve a nyújtott tájékoztatásuk kifejezetten félreérthető és félrevezető volt. Mindezek figyelmen kívül hagyásával ugyanakkor a bíróságok a jogi képviselők távolmaradását észlelve az eljárás megszüntetéséről döntöttek, továbbá ezeket a döntéseket a jogorvoslati fórumok megerősítették, előidézve ezzel az indítványozók bírósághoz való fordulás alapvető joga érvényesülésének ellehetetlenülését.
- [30] Az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panaszok által felvetett alkotmányossági aggályok megítélésekor tekintettel kellett lennie ugyanakkor arra is, hogy a bírósághoz való fordulás jogának gyakorlati érvényesülésével szoros összefüggésben lévő, így a jogi képviselő személyes megjelenési kötelezettségének kívánalma a perfelvételi tárgyaláson, illetve ennek elmulasztása esetén végső soron az eljárás megszüntetése még a bíróságnak az erre vonatkozó figyelemfelhívását tartalmazó végzése esetén sem ebből, a bíróság által kibocsátott idéző végzésből fakad és nem abból eredeztethető, hanem – mind a személyes részvétel elvárását, mind ennek elmaradása következményeit – maga a Pp. fentebb ismertetett, kihirdetett, és mindenki által megismerhető szabályai keletkeztetik. Másfelől az alkotmányjogi panaszok elbírálása során legalább ekkora súllyal esik latba annak a körülménynek a figyelembevétele és megfelelő értékelése is, hogy az eljárási törvény – szintén fentebb idézett rendelkezése – a bíróságok általános tájékoztatás adására vonatkozó kötelezettségei mellett kifejezetten és konkrétan, *expressis verbis* írják elő részükre „a meg nem jelenés következményeire” való figyelemfelhívást, mintegy – a várható jogkövetkezmények súlyához igazított – figyelmeztetésként: a bíróság akár az eljárás megszüntetéséről is dönthet abban az esetben, ha a jogi képviselővel rendelkező fél jogi képviselője a perfelvételi tárgyaláson nem jelenik meg.
- [31] A fentiek fényében – mint ahogyan azt az Alkotmánybíróság az Abh.-ban már megállapította: „az eljárási törvényben a bíróságok számára kógens jelleggel előírt tájékoztatási kötelezettség teljesítése, a tájékoztatás jogszerűsége, teljesszerűsége és jogszabályoknak megfelelő tartalma szorosan összefügg és nem függetleníthető a – konkrét ügyet tekintve – polgári peres eljárás során az Alaptörvényben garantált egyes alapjogok, így mindenekelőtt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog vagy a jogorvoslatihoz való jog gyakorlati és haté-

kony érvényesülésétől. A törvény által a bíróság részére előírt tájékoztatás, kioktatás, figyelemfelhívás rendelkezése, célja és a törvényben való előírásának konkrét oka éppen ezen alkotmányos alapjogok – az eljárási törvényben meghatározott módon és feltételekkel történő – érvényre juttatásának és gyakorlásának az elősegítése, előmozdítása. Másként fogalmazva: az esetlegesen félrevezető – hibás, téves vagy hiányos – bírósági tájékoztatás vagy éppen a tájékoztatás, figyelemfelhívás – kifejezetten *contra legem* – elmaradása adott esetben az Alaptörvényben biztosított egyes alapjogok tényleges érvényesítését és érvényesülését akadályozhatják meg vagy lehetetlenné tehetik el.”

- [32] A fentiekkel szintén szoros összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat továbbá arra is, hogy a bíróságok hivatalos közléseire és megnyilvánulásaihoz, azok helyességéhez, teljeskörűségéhez fokozott közbizalom fűződik, azaz a jogkereső közönség joggal bízik abban, alappal várja el, hogy a jogvita eldöntésére hivatott – az ehhez szükséges kompetenciával, képességgel és legitimitással rendelkező – fórumtól minden esetben körültekintő, a törvény ismeretén alapuló, a jogszabályokban foglaltakat feltétlenül szem előtt tartó és annak minden körülmények között eleget tevő információt, figyelemfelhívást vagy tájékoztatást kapott. Az előfordulhat természetesen, hogy a megemelkedett ügyteher, adminisztrációs hiba vagy bármely más gátló körülmény eredőjeként az eljárás résztvevői nem, vagy nem pontosan a törvény szerinti, a törvénynek megfelelő tartalmú tájékoztatásban, kioktatásban részesülnek. Ennek a ténynek a mindenki számára egyértelművé válását követően azonban a nem megfelelő eligazításban, tájékoztatásban részesített fél általában számíthat arra, hogy – a tévedés, hiányosság súlyához és az általa kiváltott hátrány mértékéhez mérten – a hiba, a tévedés korrekcióra, a mulasztás pedig utóbb orvoslásra kerül. Ezt az elvet és elvárást erősíti az Országos Bírósági Hivatal honlapján olvasható az – a jogkereső közönség számára készített – figyelemfelhívás, információ is, hogy „[a] fellebbezhető határozat mindig tartalmaz tájékoztatást a fellebbezés módjáról. Mindig figyelmesen olvassa el a tájékoztatást és az abban írt határidőt tartsa be! Az esetlegesen téves vagy hibás tájékoztatás pedig soha nem eshet a fél terhére! (Országos Bírósági Hivatal honlapja, Magyarország bíróságai, Fellebbezési és egyéb perorvoslatok menüpont 2.)” (Indokolás [33]–[34])
- [33] 5. Mindezekkel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság jelen ügyben is irányadónak tekintette azt az elvi tételt, amelyet már korábban – egy, a jogorvoslathoz való jog sérelmére, konkrétan a jogorvoslati határidőre vonatkozó téves hatósági tájékoztatásra és ennek a ténynek a bíróság által történő figyelmen kívül hagyására alapozott alkotmányjogi panasz elbírálása kapcsán – kimondott, miszerint „[a] hibás, nem jogszabályszerű tájékoztatás ugyanakkor önmagában nem jelentheti azt, hogy akár az azt tartalmazó döntés, akár e döntést felülvizsgáló döntés a jogorvoslathoz való jog *ab ovo* sérelmével járna. Azonban az előtte folyamatban lévő ügy vizsgálata során az Alkotmánybíróság juthat olyan következtetésre, hogy a jogorvoslati határidőt megjelölő téves hatósági tájékoztatás alkalmas – a konkrét ügy egyedi körülményeinek mérlegelése után – a hatékony jogorvoslathoz való jog sérelmének az előidézésére.” [9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [27], a továbbiakban: Abh1.]
- [34] Az Alkotmánybíróság a továbbiakban – figyelembe véve és megerősítve azt az Abh1.-ben rögzített elvet, miszerint a törvény rendelkezéseibe ütköző, a peres eljárás kezdetén vagy folyamán a bíróság részéről adott hibás, hiányos, téves tájékoztatás, kioktatás, figyelem felhívás, illetve ennek elmaradása önmagában nem vezet automatikusan egy, az eljárás során meghozott, vagy – mint jelen ügyben is – éppen az eljárás érdemi megkezdését elutasító bírói döntés alaptörvény-ellenességéhez, de adott esetben, a konkrét ügy egyedi körülményeit mérlegelve okozhatja a *contra legem* tájékoztatással érintett peres fél valamely alkotmányos alapjogának alaptörvénybe ütköző sérelmét – számba vette azokat a tényeket, szempontokat és körülményeket, amelyek értékelése és mérlegelése alapján a jelen ügyben hozott bírói döntések indítványozók által állított alaptörvény-ellenessége kérdésében megalapozottan állást lehetett foglalni.
- [35] Az Alkotmánybíróság a konkrét ügy sajátos körülményeinek mérlegelése körében elsőként figyelembe vette azt a tényt, hogy a peres eljárás kezdeményezésekor az indítványozók által meghatalmazott jogi képviselők, a kamarai jogtanácsosok által szerkesztett és benyújtott keresetlevelek utolsó mondatával – „[k]érem, hogy a T. Bíróság személyem esetleges távollétében is szíveskedjék valamennyi tárgyalást megtartani.” – nem zárták ki annak lehetőségét, hogy a perfelvételi tárgyaláson nem lesznek személyesen jelen, megfordítva: kinyilvánították, hogy jogszerű és hátrányos következményektől mentes lehetőségét látják annak, hogy a perfelvételi tárgyaláson ők nem jelennek meg személyesen, és ezt a bírósággal tudatták is. A bíróság tehát tudomással bírt az idéző végzés kibocsátása előtt arról a tényről, hogy a jogi képviselők megítélése szerint a Pp. vonatkozó rendelkezési alapján következmény nélküli magatartás lesz részükről a perfelvételi tárgyalásról való esetleges távolmaradás.
- [36] Ezzel szoros összefüggésben mutat rá az Alkotmánybíróság, hogy részben éppen az ilyen, a jogi képviselők körében bevett és elterjedt, továbbá korábban – a Pp. hatálybalépése előtt – eredményesen alkalmazott, használt

szokványok, általános gyakorlattá vált megoldások ismeretében és esetében minősíthető kiemelt fontosságúnak és jelentőségűnek a Pp. 133. § (2) bekezdésében írt az a rendelkezés, amely szerint „[a]z idézésben a címzettet figyelmeztetni kell a meg nem jelenés következményeire, és őt perbeli álláshoz képest a szükséges tájékoztatással el kell látni.”

- [37] Az Alkotmánybíróság ebben a körben tehát kiemelt jelentőséget tulajdonított jelen ügy elbírálásakor is annak a körülménynek, hogy a bíróság az idéző végzéseiben annak ismeretében mulasztotta el a törvény által kötelezően, eltérést nem engedő módon, annak tartalmát konkrétan, pontosan meghatározva, *expressis verbis* elrendelt figyelem felhívást a meg nem jelenés következményeire, hogy tudomással bírt az indítványozók keresetleveleiből arról, hogy jogi képviselők szerint számukra a perfelvételi tárgyaláson való részvétel a fő szabály szerint nem kötelező. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság megítélése szerint fontos szempont még az is, hogy Pp.-nek az osztott perszerkezetre vonatkozó konstrukciója – amelynek új eleme a perfelvételi tárgyalás, ahol annak rendeltetése és funkciója alapján a jogi képvisellel eljáró személyek esetében jogi képviselők személyes jelenléte elvárt és kívánatos, távolmaradásuk pedig mindenképpen hátrányos következményekkel jár a félre nézve, illetve az eljárás megszüntetéséhez is vezethet – egy teljesen új jogintézménynek volt tekintendő az ügyek indítványozók által kezdeményezett megindulásakor. Ezért is bír az alkotmányjogi panaszok és az azokban állított alapjogsérelem mikénti megítélése szempontjából – önmagában a törvényi előírás be nem tartásán túlmenően – fokozott jelentőséggel a jogi képviselők távolmaradására, az ebből következő mulasztásra és a lehetséges permegszüntetésre történő bírósági figyelem felhívás és kioktatás elmaradása.
- [38] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint éppen az ilyen esetekben – amikor csak néhány hét vagy hónap telik el egy, érdemét tekintve helyenként gyökeresen megváltozott tartalmú, átfogó kódex terjedelmű jogi szabályozás hatálybalépése és a jogszolgáltatás kezdeményezése között, hiszen a perfelvételi tárgyalás jogintézményét bevezető hatályos Pp. szabályai 2018. január 1-jén léptek hatályba, míg mindhárom indítványozó első fokú bírósághoz benyújtott keresete a 2018. április 19-i dátumot viseli – válik meghatározó jelentőségűvé az első fokon eljáró bíróságok részéről az új, a korábbiakban megszokott, attól jelentősen eltérő tartalmú szabályoknak megfelelő, a követendő és elvárt magatartásra, illetve az ennek elmulasztásából adódó következményekre történő figyelem felhívás és kioktatás, továbbá a fellebbezéseket elbíráló bíróságok részéről a törvényben előírt figyelem felhívásnak a *contra legem* elmaradása tényének és annak a megfelelő értékelése, hogy az új szabályok feltehetően még nem olyan mélységben váltak a jogi képviselők, még inkább a laikus jogkereső közönség számára a joggyakorlat részévé, hogy azok automatikus ismerete és alkalmazása teljes körben és hibátlanul elvárható lett volna.
- [39] Az Alkotmánybíróság döntése meghozatalakor – amiként azt az Abh.-ban elbírált ügyben is tette – mérlegelte azt is, hogy az elsőfokú és a jogerős döntést hozó bíróság indítványozók által támadott végzése az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogosítványának, a bírósághoz fordulásnak a jogát, e jog tényleges gyakorlásának a lehetőségét az ügyben a bíróság által alkalmazott jogkövetkezmennyel, a per megszüntetésével nemcsak hogy korlátozta, sértette, de a jogszolgáltatás megtagadásával az indítványozók számára azt kifejezetten ki is zárta. A másodfokon eljáró bíróság pedig – annak ellenére, hogy az indítványozók fellebbezésükben hivatkoztak a törvényben előírt figyelem felhívás elmaradására – jogerős döntésében nem értékelte, nem vette figyelembe annak jelentőségét, hogy a döntés eredményeként az indítványozók alkotmányos joguk gyakorlásától estek el.
- [40] Végzetül az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszok elbírálásakor figyelembe vette és értékelte azt a körülményt is, hogy – az indítványozók erre vonatkozó előadása szerint – jogi képviselőjük útján keresetüket ismételt benyújtották a bírósághoz, de az érvényesíteni kívánt követelésük elévülésére vonatkozó szabályok miatt elmaradt munkabér megfizetése iránti igényüket az eredeti keresetükben foglalthoz képest már csak korlátozott időintervallumra, ebből adódóan csak csökkentett összegre nézve jelölhették meg. Az indítványozóknak tehát az eredetileg kezdeményezett jogszolgáltatás bíróság általi megtagadása, azaz meghíúsulása miatt nem pusztán elvi jellegű és természetű sérelme keletkezett, hanem a kényszerűen, időben – a dolog természetéből adódóan – mind jobban távolodva az elévülés kezdő időpontjától, az idő múlásából következően eleve anyagi veszteséget, hátrányt magában hordozó összegre nézve terjeszthették csak elő újabb keresetüket. A támadott bírói döntések tehát az indítványozókat olyan újabb – az eredetihez képest összezszerúségét tekintve most már csak eleve korlátozott mértékű – jogérvényesítésre szorították, amely nyilvánvaló módon anyagi veszteséget jelent számukra, még a keresetüknek egyébként minden tekintetben helyt adó bírói döntés esetén is.
- [41] 6. A fentiek szerint, a konkrét ügy egyedi körülményeinek a III/5. pontban (Indokolás [33] és köv.) foglaltak szerinti számbavétele, értékelése és mérlegelése alapján az Alkotmánybíróság az Abh.-ban foglaltakkal meg-

egyezően jelen ügy kapcsán is úgy ítélte meg, hogy a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság azzal, hogy a törvény kifejezett rendelkezésébe ütköző, a mulasztás következményeire való kötelező figyelem felhívást elmulasztotta, majd ezt követően – a nyújtott tájékoztatás félreérthető és félrevezető tartalma ellenére – a jogi képviselő távolmaradása miatt, a mulasztás jogkövetkezményeit alkalmazta, az eljárást megszüntető végzésével alaptörvénybe ütköző módon fosztotta meg az indítványozókat a bírósághoz fordulás jogának tényleges gyakorlása lehetőségétől. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint továbbá a Gyulai Törvényszék az első fokon eljáró bíróság döntésével szemben benyújtott fellebbezések elbírálása során nem volt tekintettel az ügy alkotmányjogi összefüggéseire és jelentőségére, valamint az ügy más sajátos, egyedi körülményeire – így a törvényben előírt figyelem felhívás elmulasztására – sem. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az így bekövetkezett alapjogsérelem érdemben befolyásolta a bíróságoknak az indítványozók jogszolgáltatásra irányuló igényének megtagadását eredményező döntéseit, ezért azok az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének Alaptörvénybe ütköző sérelmét idézték elő.

- [42] Az Alkotmánybíróság az így megállapított alaptörvény-ellenesség jogkövetkezményeként a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak, továbbá a Gyulai Törvényszéknek a határozat rendelkező része 1. és 2. pontjában felsorolt végzéseit megsemmisítette.

IV.

- [43] 1. Az indítványozók alkotmányjogi panaszaikban kezdeményezték még a Pp. 227. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését is. Ennek alátámasztásaként előadták, hogy a képviselői mulasztásra alapított permegszüntetés más perrendtartásokban nem ismeretes, és – nézetük szerint – ennek a permegszüntetésnek a munkajog területén történő bevezetése, illetve alkalmazása indokolatlan is. Meglátásuk szerint a Pp. általuk támadott szabálya azért is ellentétes a más eljárási törvények hasonló rendelkezéseivel, mert azok a távolmaradás kimentésére, az akadályoztatás előzetes bejelentésére vagy az esetleges más hiányosságok pótlására kimentési vagy hiánypótlási lehetőségeket tartalmaznak. Véleményük szerint a jogi képviselő távolmaradására alapozott permegszüntetés nem áll arányban a mulasztás súlyával sem, hiszen amíg más hiányosságok esetében a szabályok lehetőséget nyújtanak a hiányosságok pótlására, addig a távolmaradás következményei a Pp. támadott szabálya szerint nem menthetők, nem orvosolhatók. Álláspontjuk szerint az új szabály gyakorlatban történő alkalmazása aránytalan nehézséget okoz a jogi képviselők munkájában.
- [44] Az Alkotmánybíróság erre vonatkozó következetes gyakorlata alapján a jelen ügyben benyújtott alkotmányjogi panaszokat is az abban foglalt kérelmek tényleges tartalma szerint bírálta el. Az indítványozók Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott kérelmei az Alkotmánybíróság megítélése szerint tartalmukat tekintve valójában a jogalkotó mulasztásában megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását kezdeményezik a testületnél azzal, hogy a távolmaradás kimentésének, az akadályoztatás előzetes bejelentésének vagy az esetleges hiányok pótlásának a lehetőségére vonatkozó rendelkezések meglétét hiányolják a Pp. támadott rendelkezéséből.
- [45] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat arra, hogy a jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességet az Abtv. 46. § (1) és (2) bekezdései alapján a testület kizárólag hivatalból állapítja meg egyéb hatáskörei gyakorlása során, az erre irányuló eljárását tehát az indítványozók nem kezdeményezhetik. Az Alkotmánybíróság megjegyzi továbbá, hogy a jelen ügy vizsgálata eredményeként nem látott okot és indokot arra, hogy az indítványozók által kifogásolt jogszabályi rendelkezéssel összefüggésben a jogalkotói mulasztás esetleges fennállását hivatalból megvizsgálja.
- [46] 2. Tekintettel arra, hogy az indítványozók a támadott jogi normával összefüggésben jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának a megállapítását kérték az Alkotmánybíróságtól, ezt a hatáskörét viszont az Alkotmánybíróság csak hivatalból eljárva gyakorolja az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján, az indítványozók erre irányuló kérelmét a testület részben az indítványozói jogosultság, részben pedig az Alkotmánybíróságnak az ilyen kezdeményezést tartalmazó indítványok elbírálását lehetővé tevő hatásköre hiánya miatt az Abtv. 64. § a) és b) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 7.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [47] A tanács arra alapozta az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált *fair* bírósági eljáráshoz való jog (azon belül is a bírósághoz fordulás jogának) sérelmét és semmisítette meg a bírói döntéseket, mert – hasonlóan az Abh.-hoz – a bíróság téves tájékoztatása fosztotta meg az indítványozókat a bírósághoz fordulás valós lehetőségétől. Figyelemmel az Abh.-hoz csatolt párhuzamos indokolásomban foglaltakra, jelen ügyben sem értek egyet a döntés indokolásával a következők miatt.
- [48] 1. A döntés szerint a sérelmet az okozza, hogy a bíróságok a jogkövetkezményekre vonatkozó teljeskörű tájékoztatás nélkül megszüntették az eljárást, mivel az indítványozók jogi képviselői a perfelvételi tárgyalást szabályszerű idézés ellenére mulasztották el. A bíróságok végzéseiket a Pp. 227. § (3) bekezdésére alapozták.
- [49] A *fair* bírósági eljáráshoz való jog sérelem jelen ügyben is az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségesség/arányosság kritérium-rendszerében vizsgálható, vagyis ha a bírói döntésbeli értelmezés a bírósághoz fordulás jogát korlátozza, úgy vizsgálni kell, hogy fennáll-e a korlátozás, és ha igen, úgy szükséges-e avagy arányos-e. Az alaptörvény-ellenes alapjogi korlátozás megállapításának tehát nem az az alapja, hogy az esetleges *contra legem* bírói jogértelmezést a konkrét ügy speciális ténybeli körülményei „súlyosbítják”.
- [50] 2. A tanács megállapította, hogy a korlátozást a bírói döntésekben tetten érhető értelmezés valósítja meg. A jogértelmezés az, ami akadályát képezi az alapjog indítványozó általi gyakorlásának.
- [51] A konkrét esetben nem lett volna akadály annak, hogy az indítványozó jogi képviselője útján az elmaradt munkabérét bíróság előtt érdemben követelje. Az akadályt az jelentette, hogy az új Pp. a korábitól eltérően, bizonyos esetekben alapvető jelentőséget tulajdonít a perfelvételi tárgyalásnak, amelyen ezért a jogi képviselő jelenléte elengedhetetlen.
- [52] Mivel a Pp. – az indítványozó és jogi képviselője előtt is ismeretes módon – nem teszi lehetővé azt, hogy a jogi képviselő előzetesen kimentse távolmaradását a perfelvételi tárgyalásról, ezért nem a bíróság akadályozta meg az érdemi igényérvényesítést, hanem az a tény, hogy a felperesi jogi képviselő elmulasztotta a perfelvételi tárgyalást (pergátló akadály).
- [53] Az Alkotmánybíróságnak azt is az értékelése körébe kellett vonnia, hogy a bíróság a mulasztásra vonatkozó, megtévesztő tartalmú nyomtatványon idézte az indítványozót és annak jogi képviselőjét a perfelvételi tárgyalásra. Ennek során arra a kérdésre kellett volna a választ keresni, hogy összességében *fair*, méltányos, kiegyensúlyozott marad-e az az eljárás, amelyben a bíróság nem tett eleget teljeskörűen tájékoztatási kötelezettségének a perfelvételi tárgyalás jogi képviselő általi elmulasztása kapcsán (ha azonosítható ilyen törvényi kötelezettség a bíróság oldalán). Ebben a körben lehetett volna eljutni arra az értékelésre, hogy a megtévesztő, nem teljes körű bírósági tájékoztatás még akkor is korlátozza a XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert *fair* eljáráshoz való processzuális alapjogot, ha egyebekben a jogi képviselőtől elvárható a Pp. megváltozott rendelkezéseinek az ismerete.

Budapest, 2023. március 7.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/215/2019.

